ПАМ'ЯТАЙМО МИНУЛЕ — 200-річчя НЕЗАЛЕЖНОСТИ ЗСА — 100-річчя АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ — БУДУЙМО МАЙБУТНЄ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250, (212) 227-5251

РІК LXXXIII. Ч. 130. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 13-го ЛИПНЯ 1976 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. TUESDAY, JULY 13, 1976 No. 130. VOL. LXXXIII

ТИСЯЧІ ДЕЛЕҐАТІВ І ЇХ ЗАСТУПНИКІВ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В КРАЙОВІЙ ДЕМОКРАТИЧНІЙ КОНВЕНЦІЇ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — В понеділок, 12-го липня ц. р., тут у найбільшій залі міста Медісон Сквер Ґарден розпочалася Крайова Конвенція Демократичної партії, яка триватиме до п'ятниці, 16-го липня, і якої найголовнішим завданням є вибрати кандидата на президента ЗСА, який стане до виборів в листопаді ц. р., та прийняти політичну плятформу партії. В переконанні, що цим кандидатом буде колишній губернатор Джорджії Джіммі Картер, який у передвиборчій кампанії зумів не тільки здобути потрібну кількість делеґатів, яка запевняє йому перемогу на Конвенції, але своїм впливом також об'єднав Демократичну партію і тим самим зміцнив її вплив — приїхали до цього міста -велика тисячі демократичних делеґатів, серед них визначні постаті американського політичного життя: губернатори, сенатори і конґресмени, посадники міст та інші відомі особистості. В Конвенції бере участь 3,048 делеґатів та 1,896 їхніх заступників, кількасот запрошених гостей і представники преси, радіо і телебачення. Джіммі Картер, головна особа цієї 37-ої Демократичної Конвенції, яка, до речі, останній раз відбувалася в Ню Йорку ще 1924 року, приїхав тут зі своєю родиною ще в суботу, 10-го липня, і не вспівши відпочати від подорожі, розпочав пожвавлену діяльність, переговорюючи між іншими з декількома потенціяльними кандидатами на віцепрезидента, між ними зі сен. Гендрі М. Джексоном. Він прийняв також на авдієнції делеґацію жінок-делеґаток на Конвенцію, які домагалися, щоб він висловився в користь зрівняння прав жіночих делеґатів на Конвенції в 1980 році, і розмовляв з багатьма іншими визначними політиками у свойому приміщенні в готелі Амерікана. Члени і прихильники Демократичної партії ентузіястично вітали Джіммі Картера, коли він появився біля готелю. Поліція і Служба Безпеки має деякі труднощі охороняти демократичного кандидата на президента, бо він, як висловився один поліційний службовець, „не все нас слухається і завжди хоче бути там, де збирається найбільше народу".

Керівник Крайового Комітету Демократичної партії Роберт С. Стравс з Тексасу заявив, що Конвенція готується до виборів кандидата на президента на середу по полудні.

Джіммі Картер з дружиною під час проходу біля Рокефеллерового Центру на П'ятій евеню минулої неділі після участи в Богослуженні в поблизькій презбітеріянській церкві.

У БАД ЕМСІ – МІСТІ ЛІНҐВІЦИДНОГО УКАЗУ

Репортаж Софії Наумович

Відкриваючи третю й останню сесію протестної конференції увечорі 24-го червня у залі готелю Гутенберг у Бад-Емсі, проф. Рудницький показав присутнім чорноопрaвлений протест українською, німецькою й англійською мовами, який усі учасники мають підписати. Він піде до управи міста Емс, до ОНацій та до однієї з українських установ на переховання. Тоді запросив представників організацій до привітів, викликаючи їх за країнами поселення.

Першим вітав конференцію голова ЦПУЕН мґр А. Мельник, бо, як висловився, це на його терені, в Німеччині, відбувається цей знаменний протест, складений українцями з усього світу, про що й свідчать делеґати. Від СКВУ передав привітання через ректора В. Янева — д-р Даревич, який ще раз підкреслив, що постання українських наукових установ сталося всупереч Емському указові. Степан Мудрик висловив вдоволення, що ЦПУЕН співпрацювало з задумом професорів Рудницького, Янева, Бойка в організаційній частині. Не було ніяких розходжень, бо єдина ціль була — якнайкраще відзначити цю ганебну для москалів дату. З Франції — Ольга Вітошинська вітала від Союзу Українок Франції, передаючи задоволення українського жіноцтва, що наші установи відзначають великі історичні дати не тільки концертами чи бенкетами, — але науковими конференціями, які залишають тривалий слід. Так було у Парижі при відзначенні 50-річчя смерти Симона Петлюри, так воно сталося й у Бад Емсі. Від КУ СУМ у Франції привіт склала Зірка Вітошинська. Представник ГУ СУМ у Бельґії, мґр Омелян Коваль, звернув увагу на факт, що кожний неґатив має свій позитив, бо на кожну заборону виникає реакція, яка пожва в л ю є життя. Шкода, що немає такого указу на еміґрації, бо вона розрухала б нашу, вже трохи засинаючу, громаду! Проф. І. Майстренко від УТГІ пояснив, що його установа видала працю проф. Рудницького англійською мовою про указ 1876, і хоч вона не мовознавча, а політична, то дай Боже, щоб ми більше таких праць розробляли на еміґрації, коли Україна мусить мовчати. Проф. Омелян Кушпета з Голляндії передав привіт і підтримку від 4-ох науковців-українців, що діють у його країні поселення й бажають, щоб такі й подібні затії Кремля не здійнилися. З Великобританії вітав конференцію Я. Деременда. Він та його установа СУБ радіють, що прийняли запрошення і взяли участь у цій зразково проведеній конференції. Делеґати СУБ-у приїхали на знак протесту, бо до сьогодні нічого не змінилося в Україні, де Емський указ діє далі. Висловлюючи признання організаторам, Я. Деременда заповів, що наступні Загальні Збори СУБ запропонують резолюцію щодо указу. З Канади — проф. Константин Біда, містоголова Світового Академічного Комітету Вільних Українців (САКВУ) — застерігав, що хоч ми може й не доцінюємо сучасних подій, зокрема тієї в Бад Емсі, то вони мають своє історичне значення, уже хоча б цим, що вона зібрала представників цілої діяспори. То ж побажання, щоб ця конференція ще більше з'єднила всіх українців та відбилася широким відгомоном у вільному світі. Проф. Дмитро Штогрин із ЗСА від Асоціяції Українських Студій і як автор Довідника про українців Північної Америки, вітає від цих професорів, які не могли прибути, а собі уважає за честь бути присутнім. Передаючи слово представниці Бразилії, предсідник прочитав наперед листа з привітом від інж. П. Борушенка. Його донька — д-р Оксана Борушенко з Інституту Українських Дослідів Паранського університету, висловила побажання, щоб резолюції з конференції не залишилися на папері, але дали нам силу проти асиміляції, щоб „внуки могли повернутися туди, звідки діди мусіли еміґрувати". Пластовий діяч з Австралії п. Кужіль мав повновласть від НТШ привітати конференцію, так як мав доручення скласти вінок на могилі С. Петлюри в Парижі. Прибулий разом із скульптором Гр. Круком п. Карабинич зі Швайцарії висловив радість, що наша еміґрація жваво відкликається на історичні події. Проф. Бойко з Німеччини, який не міг прибути на конференцію, то ж користає з останньої

(Закінчення зі ст. 4-ої)

Розстріл американця в Анґолі може ускладнити відносини між обома країнами

Лісбона, Португалія. — Сенатор Чарлз С. Матіяс, молодший, республіканець з Меріленду, заявив тут в неділю, 11-го липня ц.р., що розстріл в Анголі американця Даніеля Ф. Гергарда може ускладнити відносини між тією країною і З'єднаними Стейтами Америки. Сенатор Матіяс намагався ще перед розстрілом Гергарда дістатись до Люанди, щоб особисто інтервенювати у президента Аґостінґо Нето і просити помилування для американського громадянина, Але він не зміг на час приїхати до Анґолі, бо не міг одержати переїздної візи від анґольського представництва. Ґергарда і трьох британців розстріляно за співпрацю і активну участь у збройній боротьбі по боці Руху за повне визволення Анґолі. Американський амбасадор в Португалії поробив тепер старання, щоб тіло вбитого американця було видане родині і перевезене до ЗСА.

Туреччина звільнила двох литовців – батька і сина

Стамбул, Туреччина. — Турецький уряд наказав звільнити з ув'язнення двох литовців — Пранаса Бразінскаса і його сина Альґірдаса, які від 1970 р. перебували в ізоляції за те, що вони примусили совєтського пілота переїхати Чорне море і приземлитися у Трапезунді, вбиваючи при тому стюардесу і ранячи двох інших осіб з обслуги совєтського літака. Совєтський уряд кількакратно домагався видачі обидвох литовців Совєтському Союзові, де вони мали стати перед судом за вбивство, але турецький уряд, під впливом західньої опінії, відхиляв совєтське домагання. Ройтер інформує, що обидва литовці, згідно з повідомленням турецького радіо, мають в пляні негайно переїхати до Італії, а опісля переселитись за океан. Пресова аґенція Совєтського Союзу ТАСС опублікувала з цього приводу окрему заяву, в якій говориться, що поступування турецького уряду не можна нічим оправдати і що воно супротивиться всім засадам міжнародних відносин.

„Трибуна Люду" закликає поляків до перевірки сільського господарства

Варшава. — Газета „Трибуна Люду", орган Комуністичної партії Польщі, закликає поляків до перевірки сільського господарства, яке, на думку газети, залишилося, в порівнянні з іншими комуністичними країнами, бодай на 15 років позаду і бодай на 20 років відстає від сільських господарств західніх країн. Закликаючи до більшого зусилля і більш посиленої праці на відтинку сільського господарства, газета заявляє, що „в одній декаді ми мусимо досягнути те, що інші досягнули за кілька десятків років". Як інформує Ройтер стаття в „Трибуні Люду" появилася в наслідку загального робітничого страйку, який змусив уряд відкликати раніщу постанову про підвишку на сільськогосподарські продукти. Згідно з інформацією газети, тільки 40 відсотків польських господарств є механізованими і країна знаходиться 15 років позаду від Чехо-Словаччини і Східньої Німеччини, 10 років від Румунії і Болгарії та 20 років від таких західніх країн, як Франція та Італія. Польща, як відомо, є одинокою східньоевропейською країною, в якій збереглася приватна форма господарювання.

УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ В'ЯЗНІ ВІДЗНАЧИЛИ ГОЛОДІВКОЮ РОКОВИНИ ЕМСЬКОГО УКАЗУ

Ню Йорк (Пресова Служба ЗП УГВР). — Українські політичні в'язні Владимірської тюрми голодівкою відзначили 6 травня 1976 року 100-річчя Емського указу. Як відомо, проголошеним в 1876 році в німецькому місті Емс указом, царський уряд заборонив друкування книжок українською мовою та спроваджування їх з-за кордону.

Голодівку заініціювали Василь Федоренко та Михайло Макаренко, а до них приєдналися в'язні інших національностей, в тому числі й росіяни.

Василь Федоренко, 47-літній українець, був вже раніше двічі репресований за політичну діяльність. Його третя справа почалася від того, що він подав просьбу на виїзд до Німеччини, де живе його сестра. Не отримавши дозволу, він хотів нелеґально перейти кордон до ЧССР. Його зловили і засудили на 15 років (дата суду невідома). Перших 5 років засуду він, правдоподібно, відбув в тюрмі суворого режиму. 20 квітня 1975 року його привезли до Владімірської тюрми де він проголосив голодівку яку провадив 95 днів. В грудні 1975 року Федоренко ще раз розпочав голодівку, вимагаючи перегляду справи і дозволу на виїзд.

Михайло Макаренко, 193? року народження, українець, був заарештований 5 липня 1969 року і засуджений Московським міським судом на 8 років таборів за 88, 162, 173 і 70 статтями Кримінального кодексу РСФСР. Його обвинувачували у виготовленні листа до Будапештської наради компартій з підписом „Партія безпартійних робітників, що борються за соціялізм". Макаренка судили разом з Вячеславом Родіоновим, 23-річним юнаком з міста Кольчугин в РСФСР. Першу частину кари Макаренко відбув в Мордовських таборах, а в жовтні 1974 року його перевезли до Владимірської тюрми.

ВАТИКАН ЗНОВУ ПЕРЕСТЕРІГАЄ УКРАЇНСЬКИХ ВЛАДИК В СПРАВІ ПАТРІЯРХА

Філядельфія. — Крайова Управа Т-ва за Патріярхальний Устрій Помісної Української Католицької Церкви одержала з достовірного джерела інформацію, що кардинал Філіппе, префект Східньої Конґреґації, покликаючись на поручення Папи Павла VI, з кінцем минулого місяця подав до відома українських католицьких єпископів в діяспорі, що:

1. Обов'язком українських єпископів в часі Міжнародного Евхаристійного Конґресу у Філядельфії є повинуватися зарядженням Апостольського Престола відносно „Українських Синодів". Такі Синоди — сказано в повідомленні — не сміють відбуватись без виразного уповноваження від Святішого Отця;

2. Також обов'язком єпископів є повинуватись зарядженням Апостольського Престола відносно поминання Кардинала Сліпого під час Богослужень на Евхаристійному Конґресі. Апостольська Столиця стверджує — сказано в повідомленні — титулом Кардинала Сліпого є: Верховний Архиєпископ Львова для українців, а не Патріярх.

Повідомлення закінчується пригадкою, що „Апостольська Столиця очікує, що Єрархія УКЦеркви не піддасться жадному натискові в цих справах".

Поїхали „з творчим звітом до Москви"

Київ. — В газеті „Радянська Україна" з 1-го липня ц.р. поміщено коротке повідомлення п.з. „З творчим звітом до Москви", в якому газета інформує читачів, що 500 артистів Державного академічного театру опери та балету УССР ім. Т. Г. Шевченка — „майже весь творчий склад колективу — виїхали з Києва в столицю нашої батьківщини Москву на літні гастролі. Їх виступи перед московськими глядачами, — говориться в інформації — почнуться в перший день липня на сцені Великого театру СССР, а з середини і до кінця місяця проходитимуть у Кремлівському палаці з'їздів". Газета далі пише, що „свою поїздку в столицю (?!) кияни розглядають, як великий творчий звіт перед її трудівниками. Виступи розпічнуться виставою „Катерина Ізмайлова", музика Д. Шостакова, а в програмі ще 15 інших постановок, між ними „Тихий Дон" І. Дзержинського, „Запорожець за Дунаєм" С. Гулака-Артемовського, „Леґенда про кохання" А. Мелікова і з українських ще „Ярослав Мудрий" Г. Майбороди, „Ніжність" В. Губаренка, „Лілея" К. Данькевича і „Світанкова поема" В. Косенка. Решта це твори Г. Доніцетті, Ж. Бізе, Д. Маєрбера та інші.

Газета при цьому інформує, що „з творчими звітами" поїхали також до „столиці" Москви театри з Одеси і Криму.

Професор д-р Олена Сидоренко-Квірмбах репрезентувала ЗСА на святкуваннях у Бразилії

Чікаґо, (М. С.). — Професор „Амерікен Консерваторі ов Мюзік" у Чікаґо, що також є викладачем Українського Вільного Університету в Мюнхені — Олена Сидоренко-Квірмбах, на запрошення Державного Департаменту відбула в травні ц.р. трьохтижневу подорож до Бразилії й відвідала міста Сан Паульо, Ріо-де-Жанейро і Куритібу. Спонзором окремої делеґації, яка репрезентувала ЗСА і стейт Іллиной на святкуваннях 200-ліття Американської Революції в Сан Паульо, був так званий „Колчурел Лідер Ґрент", фінансований Державним Департаментом, що має за мету підтримувати культурний обмін між країнами Америки та окремими містами-партнерами. Партнером міста Сан Паульо є Чікаґо. Існує окрема організація „Партнери Амерік", яка належить до всеамериканської „Національної Асоціяції Партнерів Альянсу". Почесним президентом „Партнерів Амерік" є президент Джералд Форд. Крім культурного обміну, ця організація використовує свої ресурси для влаштування мистецьких виставок і виставок творів фольклору в музеях, ґалеріях, банках, школах, на летовищах і в інших місцях.

Як професор музикознавства і фортепіяну, д-р Олена Сидоренко-Квірмбах влаштувала зустрічі й інтерв'ю з відомими бразилійськими композиторами, диригентами й музиками-солістами. Під час зустрічей були порушені питання дальшого розвитку культурного обміну між обома країнами в ділянці музики.

Д-р Олена Сидоренко-Квірмбах вивчала музику ще в Україні, а закінчила свою музичну освіту в Зальцбурзі, у світової слави „Моцартеумі". Диплом доктора одержала в 1974 році в УВУ, з великим успіхом захистивши дисертацію („магна кум ляйде") на тему „Місце музики в системі філософії Артура Шопенгавера". Перед приїздом до ЗСА, д-р Олена Квірмбах працювала професором Консерваторії в Сан Паульо, Бразилія. Професор Олена Квірмбах приймає активну участь в українському музичному житті; вона

(Закінчення на стор. 3-ій)

Заповідають З'їзд Братства к. вояків Дивізії

Ню Йорк, (О. Л-ий). — З Головної Управи Братства кол. вояків 1-ої Української Дивізії УНА інформують, що Головний З'їзд Делеґатів Братства відбудеться в часі „Дня Праці" в днях 4 до 6 вересня ц.р. на Оселі УРС „Верховина" в Глен Спей.

Головним предметом нарад будуть звітування про трирічну працю Головної Управи Братства Дивізійників, яку очолює у цій каденції д-р Роман Дражньовський, вибір нової Головної Управи на слідуючі три роки та пляни праці на майбутнє. Свою участь у З'їзді приобіцяв, у міру здоров'я, також кол. Головнокомандуючий Української Національної Армії ген. штабу генерал-полковник Павло Шандрук.

Станиця Дивізійників у Ню Йорку під проводом її голови Романа Данилюка, яка є господарем товариської зустрічі після закінчення нарад Зїзду, підготовляє цікаву розваґову частину для учасників Зїзду та гостей. Вечером у суботу, 4-го вересня відбудеться спільна вечеря з відповідною програмою, а опісля дивізійна забава. В неділю, 5-го вересня — учасники Зїзду візьмуть зорганізовану участь у Богослужбі, а по полудні відбудеться концерт з виступами соліста Нюйоркської Метрополітальної Опери бас-баритона Андрія Добрянського, хору „Думка" з Ню Йорку, танцювального ансамблю „Верховинці" під мист. керівництвом О. Ґензи з Ню Йорку, та інших.

300 пластунів в таборі на „Вовчій Тропі"

Ню Йорк (О. Ю.). — В суботу, 3-го липня, на пластовій оселі „Вовча Тропа", яка наступного року відзначатиме своє 25-ліття, розпочались пластові табори, в яких бере участь біля 300 дітей і молоді.

Цього року Управа Оселі під проводом голови ст. пл. Андрія Ластовецького особливо скоро розпочала підготовку літніх таборів, бо вже взимі почала підшукувати відповідних осіб на провідні пости, ремонтовано таборові устаткування тощо.

В липні відбуваються на оселі чотири табори: табір новачок під проводом комендантки ст. пл. Марусі Боднаренко з Елізабету, табір новаків — комендант пл. сен. Ярослав Пришляк з Боффало, табір юначок — комендантка пл. сен. Ніля Павлюк з Філядельфії, та табір юнаків — комендант пл. сен. Юрій Солтис з Гемпстеду. Членами їхніх булав є досвідчені та вишколені старші пластуни і юнаки. Лікарем є пл. сен. д-р Роман Алиськевич.

Табори проходять під кличем вшанування пам'яті Симона Петлюри та 100-ліття поселення українців в Америці. Відповідні до цього назви таборів та деякі заняття і гутірки.

Відкриття таборів відбулось спільно з участю всіх таборовиків у суботу на Мазепинській площі. Після піднесення національних прапорів та відчитання наказу, до таборовиків промовляв братчик Славко — пл. сен. Ярослав Пришляк, закликаючи всіх до дружби та товариськости.

Після цих таборів на оселі відбуватиметься спортовий табір, що його вже кілька років підряд влаштовує Загін „Червоної Калини", а опісля вишкіл юнацьких виховників під проводом пл. сен. Слави Рубель, діловода вишколу КПС.

День Пластуна відбудеться в суботу й неділю 16 і 17 липня, і на нього щиро запрошуємо батьків пластової молоді та всіх охочих відвідати що найбільшу пластову оселю.

Совєти купують в Америці не тільки зерно, але й кури

Атланта. — Сільсько-господарська кооперативна фарма „Ґолд Кіст" почала доставу 1.5 мільйона заморожених курей до портового міста Саванна, Джорджія, на експорт до Совєтського Союзу, — інформує аґентство „Юнайтед Пресс. В офіційному повідомленні про продаж курей Совєтському Союзові вартости 2.25 мільйона долярів не подано назви експортного підприємства, яке займається доставою до СССР. Майкел Стімперт, голова відділу міжнародної торгівлі фарми „Ґолд Кіст", заявив, що підписуючи умову на продаж курей його підприємство не знало, хто є їх покупцем, а згідно з умовою, йому не дозволено виявити назви експортного підприємства, яке займається доставою курей до СССР. Він сказав, що кури вирощувалися на фармах в Кентоні і Атенах, Джорджія, Лайв Овк, Фльорида і Боаз, Алабама. Із Саванни заморожені кури будуть доставлені в липні до СССР, хоча в повідомленні не подано порту відбору.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issue combined) by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303. Application to change frequency to "Daily except Mondays and holidays" pending at Jersey City New Jersey.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Демократія в дії

Немає в світі другої країни, в якій поняття і практика демократії - народоправства, геніяльно з'ясованого Абрагамом Лінкольном як „влада народу, через нарід і для народу", мали вже всеціле застосування і виявлення, як їх мають в Америці. Конвенції двох великих американських політичних партій, Демократичної і Республіканської, які відбуваються кожних чотири роки для вибору своїх кандидатів на президента і віцепрезидента країни та схвалення „плятформи" — програми американської внутрішньої і зовнішньої політики на чергових чотири роки, можуть послужити на це клясичним прикладом.

Очевидно, що на самих конвенціях є багато дечого з того, що самі американці називають „цирком". Але за всіми тими „цирковими" зовнішніми проявами криється найглибша суть власне тієї демократії в дії — воля народу, з'ясована довгим, клопітливим і також коштовним процесом, в якому практично бере участь увесь нарід.

Крайова конвенція Демократичної партії, яка відбувається цього тижня в Ню Йорку, може послужити на це деякими дуже промовистими прикладами.

Уже на деякий час перед Конвенцією заіснувало загальне переконання, що кандидатом цієї партії на президента країни буде Джіммі Картер. Хто є Джіммі Картер? Ще кілька не років, але місяців, велика частина американців знала, або й не знала тільки те, що Джіммі Картер був собі губернатором Джорджії, який нічим надзвичайним не вславився, нічого такого не вчинив, що здобуло б йому крайовий розголос. Напевно були десятки інших губернаторів, про яких більше американців знали. Вже навіть на початку цьогорічних правиборів в пресі і розмовах згадувалось більше про „контест краси" між демократичними кандидатами ,мавши на увазі приємну усмішку, ніж про політичну програму. Коли ж Картерів правиборчий „віз почав котитись", щойно тоді спостерігачі і коментатори почали вглиблюватись в його успіхи і швидко прийшли до переконання, що за цими успіхами криється далеко більше, ніж сама тільки усмішка, в першу чергу особисті чесноти, як і поступово з'ясовуване ним становище практично в усіх великих і малих справах американської внутрішньої і зовнішньої політики.

Не менш вимовним прикладом американської „демократії в дії" можна вважати ту обставину, що майже всі демократичні конкуренти Джіммі Картера, побачивши і переконавшись про його правиборчу популярність серед народу, один за одним почали не тільки відтягати свої кандидатури, але й активно піддержувати кандидатуру свого популярного конкурента.

Цьогорічних прикладів американської „демократії в дії" можна б наводити багато більше. Але вже і сказане дає черговий доказ життєздатности та справжнього добродійства американської системи „влади народу, через нарід і для народу", яка за двісті років своєї дії вчинила цю країну найвільнішою, найбагатшою і наймогутнішою в світі.

Праджерело криз

Учені - економісти, які послідовно слідкують і рівночасно аналізують советську економічну політику у відношенні до західнього світу, спостерігають в ній одну й незмінну провідну лінію, яка постійно змагає до того, щоб послабити „капіталістичний світ" і ступнево здійснити советський плян поширення гегемонії СССР на все ширші частини вільного світу. Між іншим, англійський журнал „Економіст", аналізуючи теперішню советську економічну політику, стверджує що сталінсько - советський договір з Гітлером перед і в часі Другої світової війни стояв у тісному зв'язку із здійсненням цих перспективних советських завдань. Большевикам йшлося тоді про те, щоб руками гітлерівської військової машини послабити західню демократію, щоб вона в майбутньому перестала бути перешкодою у здійсненні злонамірених советських плянів. Правда, советські ватажки тоді перерахувалися, бо не вірили в скорий напад Гітлера на СССР, але в кінцевому ефекті Захід таки вийшов послаблений політично і економічно у Другій світовій війні, тоді, коли Москва зуміла не тільки поширити свою імперію аж до Берліну, але й господарсько ограбити захоплені нею країни з усього вартісного.

Було б наївним думати, що совєти не роблять цього сьогодні, бо послаблення демократичних держав політично, ба навіть морально, є головною метою теперішньої політики кремлівських верховодів, не зважаючи на брежнєвську „примирливу" тактику і, нібито намагання, продовжувати політику „мирного співіснування". З одного боку Москва намагається, де тільки може, кидати під ноги колоди — Близький Схід, Азія, Африка, ба навіть Европа, а з другого боку пускає димову заслону, пропагуючи політику детанту, головною ціллю якої є підірвати економічно країни Заходу і одержати якомога більше західніх капіталів для дальшої розбудови своєї економічної, а тим самим і політичної та мілітарної потуги.

Висновок з цього може бути тільки один: Москва є спричинником і праджерелом воєнних, економічних та інших криз: вона займається хаотизуванням світу; вона зловживає доброзичливим довір'ям вільних країн; вона одинока поневолює ще сьогодні цілий ряд народів; вона завела і практикує в себе найгірший фашистсько - терористичний режим. І тому в Москві, а не деінде треба шукати причини усіх лих політичного і економічного порядку. Цілком слушно говорять про ці справи винесені вже кількакратно резолюції численних конференцій ВАКЛ, домагаючись ліквідації советсько - російського режиму і розвалу одинокої ще в світі імперії та побудови на її руїнах самостійних і незалежних держав, бо тільки тоді західні демократичні суспільства зможуть мирно працювати і розвиватися.

Роман Рахманний

СВЯЩЕННА ЗБРОЯ ВОЮЮЧОЇ УКРАЇНИ

Хоча сучасне людство визнає потребу масових та індивідуальних виступів в обороні гноблених людей і цілих націй; і хоча успіхи таких виступів уже виправдали себе на ділі, в українській громаді не бракує „невірних Томів". Вони скептично запитують: — А хто гарантує нам, що Москва послухається наших закликів - протестів і звільнить Мороза чи інших вільнодумців перед закінченням їхнього тюремного терміну?..

Скептиком у підході до життя вільно бути всякому. Не засуджуємо навіть слабодухів, якщо вони визнають свою слабкість та не роблять із неї „політичної доктрини". Адже не кожному дано сміливість, не кожен народжується і виростає бойовиком за високі ідеали. Але від кожної людини жлемо чесного визнання, що інші можуть боротися за ці ідеали, терпіти за них і навіть умерти під тягарем тієї боротьби.

Таке рішення добровільно зробили і той тягар боротьби за права української людини й нації взяли на себе окремі вільнодумці. Валентин Мороз — найвидатніший з-поміж них.

Не зробили того внаслідок агітації з-поза кордону чи під впливом обіцянок на зразок тих, що їх роблять політики перед виборами або вербункові бюра в різних державах. Не зробили вони цього рішення лише з прагнення мати видні чи керівні місця в народовладній українській державі, бо до неї ще дуже далеко — дальше, ніж до кінця їхнього життя.

Ні, українські вільнодумці вибрали шлях протестів проти русифікації України, проти знищування української національної субстанції тому, що вони щиро відчували свій обов'язок: своїм словом, ділом і навіть життям здвигнути греблю проти московської повені.

Вони похожі на вояків - охотників, що йдуть на війну в повній свідомості смертельної небезпеки для свого життя молодого. Українські вільнодумці були ідейними вояками ідеальної української держави, хоча вони не користуються ні вогнепальною ні білою зброєю. Їхнє слово — живе, писане і друковане, їхнє терпіння і їхнє мовчання, а навіть вони самі є українською зброєю. Я сказав би: — Українські вільнодумці стали українською ракетною зброєю в сучасній боротьбі української нації за своє існування, як державницької нації. Зброєю далекого радіюсу дії.

Бути живою ракетою, що — попадаючи у ворожий об'єкт — знищує і його, і себе, вимагає великої посвяти і великої сили волі. Не всі витримують цю пробу, але всім їм належиться похвала і наш поклін. Ніхто не сміє відбирати їм того подвигу і зневажати його твердженнями, що, мовляв, „вони не знали, чим це скінчиться" або що „недоцільно обороняти їх своїми протестами, бо це лише пошкодить їм..."

А саме їхня готовість піти на ешафот — або, як писав Ігор Калинець — „на Голготу", ґрунтувалася на впевненості, що їхні земляки, в Україні та в широкому світі, „немов херувими на щитах піднімуть" українську правду і їхні виступи перед очі всього людства.

Вся честь українській політичній еміґрації та чесним нащадкам українських поселенців, що протягом минулих 15-ти років те й робили. Своїми акціями у законодавчих палатах різних країн, у пресі, радіомовленні, телевізії та навіть вулицях міст висовували цю правду про Україну: живе українська самостійницька нація, бо ось живуть і діють її сини й дочки на рідній землі та не лякаються піти на муки за її державницькі права!

Ледве чи можна б пляново організувати таку органічну єдність членів поневоленої нації у вільних умовах, як українські. А цю єдність досягнено тільки тому, що були і є українці, готові на самопожертву, та що були і є українці, готові посвятити своє життя і матеріяльні достатки на розповсюдження у світі правди про подвиг цих українських „живих ракет".

Питання про звільнення окремих в'язнів у цій перспективі є другорядним такою мірою, як другорядним є питання про життя і смерть (чи полон) вояків та офіцерів армії на сборонному фронті держави. Звичайно,і терпіння, і загибіль окремого вояка чи політв'язня є додатковою зброєю проти ворога, що дозволяє заново досягти його і розкрити його агресорське нелюдське обличчя.

Українські вільнодумці, в'язні російських тюрем, концтаборів і психіятричних закладів рішилися на цей подвиг не в ім'я обмежених людських прав, що їх можна мати і в колонії. Вони зробили це в ім'я справи, що видить далеко поза межі сфери прав людини: в ім'я відновлення народовладної суверенної української держави, що єдина у світі може гарантувати українцям вільний, гідний і самодостатній розвиток.

Ось чому вони — українська священна зброя, якої не годиться ані легковажити ані трусливо ховати у темному арсеналі промовчування.

Роман Ільницький

НОВИЙ ЕТАП В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ ЗА КОРДОНОМ

(З нагоди Пленуму КУВПД)

Коротка згадка у „Свободі" (22 червня ц. р.) про перший Пленум Конгресу Української Вільної Політичної Думки (КУВПД) в Ню Йорку 19 і 20 червня не могла дати читачеві повного образу того, що діялося на з'їзді і тому видається доцільним дати деякі додаткові інформації про нього.

Насамперед кілька слів про самий КУВПД. Це установа, яка постала перед 5 роками з ініціятиви трьох українських політичних партій: Організації Українських Націоналістів за кордоном (ОУНз), Української Революційної Демократичної Партії (УРДП) та Українського Національно - Демократичного Об'єднання (УНДО). Завданням КУВПД було і є студіювати проблеми українського життя в Україні і на еміґрації та шукати розв'язки для них. За п'ять років видано шість збірників статтей під назвою „Матеріяли КУВПД" з участю більш ніж 30 авторів, між ними деяких видатних науковців.

Але самі студії проблем не вистачають. Не вистачає також сама їх теоретична розв'язка. Потрібно ще практичного переведення плянів в життя. І от тому проводи трьох партій рішили перейти „від слів до діл": скликати Пленум КУВПД, запросити на нього безпартійних діячів старшого і середнього покоління та зацікавити ним ту ґенерацію наших активістів, які виросли і виховалися поза Україною. При тому ініціятори мали на увазі вийняткову ситуацію, в якій якраз тепер перебуває українська спільнота у вільному світі. Справа в тому, що повоєнна еміґрація, 200 тисяч осіб, які виїхали з України в 1940-их роках і перебрали у свої руки ціле наше організоване життя, а в тому і політичне, переживає часи швидкого і тривалого відходу з життя. Із колишніх 200 тисяч осіб, сповнених енерґії й ентузіязму, залишилось в живих не більше, як 100 тисяч, а з них бодай половина в похилому віці. Отже, проблема зміни ґенерацій і провідних кадрів стає вже не тільки актуальною, а пекучою і невідкладною.

В політичному житті це ще більше відчувається, як в інших ділянках життя, бо в той час, як в науці, музиці, мистецтві тощо появляються нові таланти, то в політиці їх порівняльно найменше.

В конфронтації з такою ситуацією проводи ОУНз, УРДП, УНДО рішили, що насамперед треба раціонально економити тими силами, які ще активні в традиційних історичних партіях, а це означає міцніше їх згуртувати, скоординувати діяльність, розплянувати працю. З такої настанови зродилася ідея тісної організаційної співпраці згаданих партій у рамах КУВПД у формі своєрідної „конфедерації", створення спільного координаційного виконавчого органу, яким став Секретаріят КУВПД у складі д-р Атанас Фіґоль, голова; перший заступник мґр Роман Ільницький; другий заст. д-р Михайло Воскобійник і третій — д-р Роман Барановський; секретар — д-р Євген Перейма і фінансовий референт — інж. Ірина Шох. Секретаріят дістав уповноваження діяти від імени трьох партій і безпартійного сектора на відтинку зв'язків з російськими, польськими і жидівськими демократами і, якоюсь мірою, репрезентувати їх перед українськими і міжнародними чинниками. Про ці справи говориться у спільній „декларації" трьох партій і в правильнику Секретаріяту, що були підготовані і прочитані на з'їзді та дістали його повну підтримку.

Другим досягненням Пленуму є створення в рамах КУВПД сектора безпартійного громадянства. На його голову вибрано також д-ра А. Фіґоля; безпартійний сектор на Канаду очолив інж. Омелян Тарнавський (Торонто), а на ЗСА — д-р Василь Витвицький. З'їзд дав повновласті доповнити провід безпартійних шляхом кооптацій.

До безпартійного сектора можуть входити діячі демократичних переконань всіх відтінів, не зважаючи на ідеологічні і політичні різниці, з тим розрахунком, що в рамах КУВПД вони можуть творити свої фракції, якщо цього забажають. Справа в тому, що КУВПД і його Секретаріят не вмішуються у внутрішнє життя своїх партнерів, а очікують від них співпраці тільки на двох ділянках: допомоги визвольній боротьбі українського народу і розбудови Української Світової Спільноти поза границями СССР. А на цих точках можуть зійтися люди навіть протилежних ідеологічних переконань.

В такому дуже широкому сенсі Безпартійний Сектор увійшов у „конфедераційні" зв'язки із трьома згаданими політичними партіями. Відтепер всі вони разом вирішуватимуть спільно деякі українські політичні питання, як рівний з рівним, а не як „сателіти" або „поплентачі". Першим актом такої співпраці були голосування на з'їзді над особовим складом Секретаріяту КУВПД, над резолюціями про становище в Україні і на еміґрації, та над спільно запропонованими реформами політичного життя поза Україною.

Третім досягненням з'їзду було налагодження зв'язків із політичними діячами наймолодшого покоління із ЗСА і Канади. Вони у складі 40 осіб брали участь у нарадах Пленуму, завершену відчитанням їхньої політичної плятформи, зформульованої у 4-ох точках. Вона буде розпрацьована і проголошена в пресі.

Молоді діячі протягом наступних кількох місяців будуть зайняті проблемами свого внутрішнього організаційного і програмового оформлення, а покищо приступили до КУВПД на статусі спостерігачів і в такому характері вислали до Секретаріяту своїх двох делеґатів в особах Марка Царинника (Канада) і Марії Миколенко (ЗСА). Вони покищо найбільше зацікавлені спільними дискусійними семінарами і обміном думками на ідеологічні теми.

Пленум КУВПД з участю 150 осіб, в більшому заслужених і відомих українських діячів, можна вважати успіхом цілого нашого політичного життя. Створився досить широкий демократичний табір політично - споріднених партій і безпартійних громадян та молодих діячів, які, об'єднані елястичною формою КУВПД, можуть мати поважний вплив на дальшу долю українського життя поза Україною.

Варто відзначити, що на з'їзд були запрошені всі українські політичні партії і організації в характері гостей - спостерігачів (обидві ОУН, соціялісти, УНДС, Союз Земель Соборної України „Селянська Партія і гетьманці). Одержали запрошення також пресові органи всіх політичних напрямків.

Марія Овчаренко

З НОВИХ ВИДАНЬ

Пантелеймон Ковалів. УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС. Видано Науковим Товариством ім. Шевченка. Бібліотека Українознавства, ч. 45. Ню Йорк, 1976.

Про потребу цього підручника свідчить факт, що схвалений він до вжитку президією НТШ, президією УВАН у Канаді і головою Шкільної Ради УККА. Книжку дбайливо й з любов'ю зредаґував Борис Берест. У редакторських вступних інформаціях сказано, що останній український правопис на еміґрації вийшов друком ще 30 років тому. Виходячи з заложення, що після Другої світової війни українські наукові установи на еміґрації, НТШ і УВАН, ухвалили дотримуватися т. зв. „харківського" правопису, за основу свого „українського правопису" сл. п. проф. Ковалів узяв також той сам „Український державний правопис", що в 1929 р. був прийнятий українськими мовознавцями із східніх і західніх земель. „Український державний правопис" був заборонений в УССР вже в 1933 р., а на західньо - українських землях під Польщею він проіснував до большевицької окупації в 1939 р., коли його тут, як і на східньоукраїнських землях, заступлено офіційним советським правописом, що в багатьох відношеннях нівелював деякі притаманні риси української мови, щоб наблизити її до російської мови.

Хоч правопис 1929 р. мав багато недотягнень, проф. Ковалів не запроваджував у своєму підручнику ніяких основних змін, уважаючи це справою недоцільною в наших еміґрантських умовинах. У методі викладу матеріялу Ковалів виходить із звукової системи, залишаючи на боці морфологічні справи.

У цьому короткому огляді не будемо детально аналізувати всього матеріялу, що викладений в „Українському правописі" Ковалева, і тільки принагідно вкажемо на деякі переочення чи й помилки ,але насправді цих помилок дуже мало. Натомість окрему увагу присвятимо питанням, що відрізнюють правопис 1929 р. від сучасного правопису на Україні, щоб поінформувати читачів, у чому власне проявляється тенденція наблизити український правопис до російського.

Наше зіставлення буде тільки фрагментарним і не дасть повного образу правописної русифікації, бо це виходило б поза рамки цього огляду. Ми заторкнемо тільки деякі питання в такій послідовності, як вони насуваються в міру читання книжки Ковалева.

У системі голосних звуків — це писання літер и-і в родовому відмінку однини в іменниках жіночого роду, що кінчаються на приголосний. Коли ці іменники кінчаються на два приголосні, у род. в., згідно з вимовою, треба писати — и: повість — повісти, старість — старости і т. д. Крім цього, є ще кілька іменників, що кінчаються тільки на один приголосний, але в род. в. мають — и: кров — крови, Руси, осінь — осени. Усі інші іменники тієї категорії мають у род. він. одн. закінчення — і: мідь — міді, тінь — тіні, ніч — ночі і т. д. У Ковалева тут помилково подано форму: вісь — висі. Правильна форма: вісь — осі.

У Совєтському українському правописі, так як і в російському, в усіх цих формах є тільки закінчення — і: повісті, старості, крові, любові, Русі і т. д.

Деякі прикметники вимовляємо і пишемо з м'яким закінченням: західній, східній, західньоевропейський, східньоукраїнський. У радянському правописі тут тільки тверді закінчення: західний, східний.

З інших різниць між двома правописами можна б ще згадати писання слів окремо або з розділкою. Так, наприклад, числівник пів треба писати окремо, коли він має значення половини: пів хліба, пів Києва. У радянському правописі ці слова пишуться з рискою: пів-Києва, пів-Европи, пів-хліба.

Частки — будь, — небудь пишуться разом: хтобудь, хтонебудь, щобудь, щонебудь. У советському правописі ці слова пишуться через риску: хто - будь, хто-небудь, що - будь, що - небудь. Очевидно, ці різниці не такі вже драстичні, але практичніше писати без риски, і єдине пояснення, чому в советському українському правописі ці слова пишуться через риску, є хіба в тому, що так вони пишуться

(Закінчення на стор. 3-ій)

Роман Левицький

ЕВОЛЮЦІЯ БАНДУРИ

(2)

Цим осягнено чистоти, приємности звучання і зведено до мінімуму гальмування вібрації струн металом, отже практично осягнено більшої сили звучання при збереженні чистоти й милости його. Обчислено й практично перевірено товщину жилки та обмотки на кожну струну, з тим, щоб вона давала найсильніше та одночасно м'яке і коротке приємне звучання. Практично устійнено інтервал перемикання на перестроювачі для кожної струни, який виносить віддаль в межах від 1/20 до 1/23 довжини струни, що цілком розходиться з теоретичними обчисленнями. Уведено систему одночасної перестройки тонів та відповідних їм півтонів, а також порядок підвищення (дієзів) та пониження (бемолів) тонів. Устійнено форму інструменту в різних подовжніх та поперечних секціях так, щоб бандура була найзручніша в грі, найближче приставала до грудей інструменталіста при полтавському способі гри, що облегшує техніку виконання. На жаль, багато вже давніших майстрів очевидно через некомпетентність занедбують цю ділянку , виповнюючи бандури в цій секції. Устійнена форма, при якій увесь інструмент є виповнений оструненням, а самі струни мали б рівномірну натяжку в усіх реґістрах. Перенесенням кілків до нижньої частини бандури осягнено дві цілі. Піднесено вібраційні властивості всього інструменту, не лише дека, як це було до сього часу, та розв'язано проблему користування лівою рукою в усіх реґістрах при полтавському способі гри. Устійнено найзручнішу віддаль між струнами, рівномірну по всіх реґістрах, що в значній мірі є сприятливим для розвитку техніки гри. Перестроювачі сконструйовані для індивідуальної, а не тотальної перестройки, що має своє виправдання і в практиці Капелі бандуристів показалося більше побажаним і практичним, як тотальне перестроювання, уведено тепер на бандурах в Україні, про що буде згадано пізніше. А також ряд інших, вже менше важливих конструктивних змін, про які не згадуємо. За короткий час Капеля була забезпечена бандурами цього нового типу та бас-бандурами подібної конструкції, а рік пізніше те саме сталося й на англійській зоні в м. Гослярі, де народилася молода Капеля імени Леонтовича під керівництвом Григорія Назаренка. І так понад 60 нового типу бандур вийшло з-під рук братів Гончаренків та їх майстрів протягом двох років.

В ц'м сенсі брати Гончаренки приготували всі інструкції, навчили плеяду майстрів, з яких деякі й до сього часу не лишили цього ремесла. Одним з найкращих їх майстрів ще з Гослярy в Німеччині, — роки 1947 і 48, — був Юхим Приймак, що опинився в Арґентині, тоді коли брати Гончаренки були вже в Америці. Незабаром вони стягли його до ЗСА, допомогли влаштуватися з працею і уможливили йому дальшу працю над бандурами. Тепер більшість бандур в Капелі Бандуристів вийшли з його майстерні. Його бандури вславилися гарним викінченням і чистотою звучання та перестройки. Петро Гончаренко зайнявся адмініструванням Капелі бандуристів, але не лишався ідеї підготування все нових майстрів бандур, бо тих, що лишилися при бандурах, було замало. І так в роках 1960-их з'явився вже тут підготовлений майстер, що зробив найбільше число бандур від усіх майстрів; це Павло Степовий з Грімсбі, Онтаріо. На початках він пробував робити не довбані, а клеєні бандури за принципом гітар. Вони мали сильний звук, але „бубоніли", тому пізніше, коли вже найшлося джерело матеріялів, він перейшов на виріб довбаних бандур. Тому, що він їх дбайливо видовбував, звук їх був сильний, короткий і м'який, хоч дещо бракувало чистоти й точности перестройки, бо, щоб того добитися, потрібно мати досить терпіння й музикальности, що не всі майстрі мають.

Лише пару років в Детройті вдалося підготувати ще одного здібного майстра Василя Гірича, який виявився найбільш продуктивним, бо лише за два роки навчання й праці встиг уже зробити понад десяток хроматичних бандур, дотримуючися всіх вказівок свого вчителя Петра Гончаренка.

Бандури його відзначаються особливо гарним мистецьким викінченням верха, якому можуть позавидувати всі інші навіть давні майстрі. Його бандури легкі, мають сильний м'який й короткий звук, хоч ще дещо бракує чистоти звучання, чого добитися в короткім часі нелегко.

Були і є й ряд інших майстрів, які виробляють бандури типу братів Гончаренків, але лише принагідно, тому про них тут не згадуємо.

З жалем треба згадати, що майже всі майстрі бандур не мали попередньої підготовки, ані теоретичної, ані практичної в ділянці виробу музичних інструментів і, очевидно, з браку достатньої компетентности в цій ділянці згодом відходять від приписів братів Гончаренків, вносячи зміни, які ідуть не на користь, а на шкоду інструментові. Найбільше порушується припис тонкого видовбування й дека та міцного кріплення. Замість цього лишається багато балясту насподі, дека робляться грубші, ніби для скріплення. Також робляться зміни в сторону збільшення інструменту, погрубшення грифа, вживання пластикового лякування замість шеллаку тощо. Все це в сумі веде до того, що звучання ослаблюється, збільшується тягучість його, інструмент стає менше зручним для володіння тощо.

(Закінчення буде)

З НОВИХ ВИДАНЬ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

також у російському правописі.

У правописі Ковалева подано докладно правила писання слів з великої літери. Для нас це важно особливо, коли йдеться про писання слів, що відносяться до релігійних обрядів, як, напр., Бог , Божа Мати, Різдво, Великдень, Святе Письмо і т. д. У совєтському правописі всі ці слова пишуться з малої літери: бог, богородиця, різдво, великдень і т. д., але Жовтень, Жовтнева революція, тобто большевицька революція.

До найбільше скомплікованих справ в українському правописі належить правопис числівників. У різних частинах України числівники вимовляються неоднаково, і небагато людей знає, як треба писати, напр., дев'ятнадцять, дев'ятдесят чи дев'яносно, дев'ятсот і т. д. На жаль, у книжці Ковалева згадується тільки мимоходом про деякі числівники, хоч цю справу можна б було включити в розділ про групи приголосних і в розділ про правопис знаку* м'якшення.

Релятивно багато місця у Ковалева присвячено правописові іншомовних слів, бо властне тут найбільше різниць між правописом 1929р. і сучасним совєтським. Цих різниць забагато, щоб наводити всі приклади, тому обмежимося тільки до загальних спостережень. Так, наприклад, звукосполучення — іа-, -іу- в іншомовних словах, згідно з українською вимовою, передаються як -ія-, -ію-: діямант, спеціяльний, матеріяльний, соціяльний, тріюмф, медіюм, консиліюм. У сучасному правописі на Україні ці слова пишуться так, як в російському правописі: діамант, спеціальний, матеріальний, соціаліст, тріумф, медіум, консиліум і т. д.

У правописі 1929 р., на жаль, не досить послідовно визначено, як писати інші звуки в іншомовних словах, як, напр., голосні і-и. Тяжко зрозуміти, чому треба писати Брітанія, Скандінавія, Бразілія, Сіцілія, коли ці назви вимовляємо виразно зі звуком и: Британія, Скандинавія, Бразилія, Сицилія. Мало переконливим нам здається правило, що „в давніше запозичених назвах" пишемо літеру и, бо як тут доказати, що Америка, Рига, Ватикан (в совєтському правописі Ватікан) начебто давніше запозичені, ніж Скандінавія, Тіроль, Вашінґтон і т .д.

Правильно констатує проф. Ковалів, що найбільше труднощів маємо з правописом в словах іншомовного походження. Для улегшення Ковалів подає кілька правил ,коли писати тверде л, а коли м'яке ль, але й найпильнішому студентові буде все таки трудно вирішити, котрі слова давнішого запозичення і пишуться з твердим л (логіка, біологія, Лондон і т. д.), а кстрі пізнішого запозичення і пишуться з м'яким ль: заля, кляса, клюб, сольо... У совєтському українському правописі, як і в російському, усі ці слова пишуться з твердим л: зал, клас, клуб, соло і т. д.

Про звук ґ, який ще за сталінщини з невідомих причин був засуджений на загибель і дотепер і в письмі, і в друку уважається контрреволюцією, Ковалів пише, що він досить поширений в українській мові і зберігся здавна в багатьох словах і в запозичених із західньоевропейських мов. Але так, як і з правилом писання л-ль, тут також маємо труднощі з питанням, коли писати літеру ґ, а коли літеру г. Хто тут може точно визначити, що слова газ, генерал, губернатор, фігура — слова давно запозичені, і в них треба писати літеру г, а в запозиченнях із західньоевропейських мов треба писати літеру ґ: альґебра, енерґія, інтеліґент і т. д. Найбільше непокоять мене слова гігієна і гегемон. Моє покоління вже кілька десятків років безуспішно старається вимовляти так, як написано, але вимову трудно підпорядкувати букві. Правила писання г-ґ запроваджені ще впорядниками правопису 1929 р, і проф. Ковалів тільки пішов за встановленою традицією. Та людям, що живуть на Україні, без порівняння важче, як нам. Адже там і Гегель, і Гете, і Гюго, і Гріг, і Вагнер, і Ван Гог, і де Гол, але хто з освічених людей про них чув?

Не зовсім ясна справа із писанням груп приголосних -тр, -др, які, згідно з правилом, в новозапозичених словах зберігаються: барометр, семестр, реєстр, театр, а в давно запозичених словах пишуться як -тер, -дер: Олександер, міністер, циліндер, майстер, маґістер та ін. Але як вирішити, котрі слова новозапозичені, а котрі давно запозичені? Очевидно, совєтські мовознавці цим не ламають собі голови і пишуть у правописі: Олександр, міністр, магістр...

У підручнику Ковалева на окрему увагу заслуговують нові розділи, про які автор пише, „що їх досі не було в правописній практиці, але які мають важливе практичне значення, як, наприклад, правопис хресних імен". Це справді цікавий розділ, прикладів тут доволі багато, але між ними відсоток таких, що тепер уже вийшли з ужитку, як, напр., Йона, Вівдя, Хівря, Явтух, Явдоха, Гапон, Фока і т. д. Для точнішої інформації, щоб перевірити, які тепер імена популярні серед нинших селян на Україні, я перегорнула кілька розділів у книжках сучасного українського совєтського письменника Є. Гуцала, і на 50 імен знайшла заледве кілька, що вже тепер менше популярні: Юхим, Артем, Ониська, Секлета. Зрештою імена там такі, як і в наших громадах тут, тільки здрібнілі імена там щораз частіше уже мають російську форму: Маша, Саша, Ґруня. На це варто б звернути увагу.

У розділі про правопис географічних назов помилково подано польську форму Тарнопіль замість української Тернопіль. Не переконує мене правопис двох найбільших американських міст Нью-Йорк і Чікаґо, бо автохтони не вимовляють йотованого „у" після тільки легко пом'якшеного „н" у першій назві, а другу назву виразно вимовляють як Шикаґо. Але цього правопису, що був запроваджений ще 1929 р., тепер уже змінювати не можемо.

Із інших нових розділів у підручнику Ковалева справді практичне значення для українців, що живуть поза межами України, є транслітерація важливіших українських імен і географічних назов, оперта на англійській транслітерації Конґресової бібліотеки має

Вашінгтоні. Транслітерація Кон.ресової бібліотеки має багато недоліків у передаванні слов'янських звуків, але ми не в силі цього змінити, бо вже тисячі слов'янських документів і книжок закаталогізовано тією недосконалою транслітерацією. Інші нові розділи, як „Скорочення назов організацій та установ" і „Мовознавча термінологія" також потрібні і добре зредаґовані. Перу редактора належать деякі „модернізаційні" аспекти книжки, а це новітні складноскорочені слова, як касетозаписувач, місто - підліток, приймач - малятко (кишеньковий р а діоприймач), що з них деякі ще не ввійшли до словникового складу української мови, але звучать свіжо й цікаво.

Появу „українського правопису" сл. п. проф. Ковалева треба привітати з вдячністю і побажати її редакторові Б. Берестові, щоб вона справді стала „підручною книгою для кожного, хто вивчає українську мову і любить рідне слово", так, як він це висловив у своїй передмові. На це „Український правопис" заслуговує і зібранням матеріялу, і ясністю викладу, дбайливим зредаґуванням та естетичним зовнішнім оформленням.

* Ця форма у Ковалева вживається чомусь із закінченням — а, хоч у Голоскевича і в академічному словнику є форма з закінченням — у: знаку.

Концерт визначних учнів УМІ

Дня 16-го травня ц. р. Український Музичний Інститут Америки влаштував в залі УМІнституту в Ню Йорку концерт своїх визначних учнів. Успішна праця висококваліфікованих учителів, безперечний талант учнів і їхня працьовитість — усі ці складники бездоганного відтворення мистецьких композицій — ми з великою приємністю ствердили на цім концерті. Назва концерту зовсім оправдана рівнем і якістю продукцій.

Дуже цікава була промова президента УМІ проф. Байлової у зв'язку з плянованим святкуванням 25-річчя УМІ в Америці. Влучно нав'язала вона до традиції Львівського Інституту, логічним продовженням якого і є УМІнститут. Референтка познайомила нас з історією УМІ в Америці та з його розвоєм. Треба признати, що коли проф. Байлова вказала на влучний добір учительських сил, на значення УМІ для української діяспори, зокрема на його виховну ролю та на заслуги УМІ для національного збереженням української культури, вона не помилилася у жадним з цих аспектів праці над нашою молоддю. Ми можемо бути тільки вдячні УМІ за його працю і вклад, та зі шаною згадуємо засновника УМІ на американськім континенті, пок. проф. Романа Савицького. Слухачам на концерті було цікаво заслухати такий цікавий перекрій розвою УМІ

У першій точці програми ми заслухали дві композиції українських авторів, а саме Фоменка „Поему Карпат" та Грудина „Токкатіну". Грала їх молода, солідно приготована, при чім звісна вже зі свого виступу на „Святі Матері" Надя Яворська, учениця проф. Богданської. Якщо рапсодія Фоменка вимагає тонкого вичуття і вже доброї техніки, то це можна сказати тим більше про „Токкатіну". Обидві вимоги Надя виповнила з повним успіхом.

У другій точці програми ми мали нагоду познайомитися з працею цього ж композитора: Елизабет Гофман, учениця проф. Каранович, представила нам його дуже сміло побудовану „Прелюдію і Фуґету". Учениця дуже музикальна, проведення цієї доволі трудної композиції, як і наступної „Скерцо емол-ь" Мендельсона, виказало її глибоку сензитивність.

Здібний Ігор Буняк, учень проф. Богданської, відіграв у третій точці „Токкату" Ігоря Шамо з властивою йому вервою та завзяттям. Шкода, що обмежився тільки до однієї композиції і тому не виявив себе в іншім жанрі.

Фортепіянову програму урозмаїтила Ляриса Магун Гурич, уч. проф. Здрайковського, яка в супроводі проф. Стругацького проспівала Пуччіні та пісні Стеценка та Колодуба. Природою дані великі голосові засоби і музичне вичуття подає надію на дальший розвій симпатичної співачки.

З черги Лярися Гусак переграла „Інтермеццо" Нижанківського та третю частину концерту ц-моль Бетговена. Це великий осяг молодої адептки опанувати цю довгу частину концерту. Впрочім про її всесторонній талант свідчать також різні нагороди, що вона призбирала на різних контестах. Акомпаньювала їй її учителька проф. Клим.

У черговому виступі виказала далеко заавансовану техніку Соня Шереґ, яка при акомпаньяменті своєї вчительки проф. Чічки Андрієнко відіграла блискучу композицію Шабрія „Еспанську Рапсодію", повну ефектів, що їх вона опанувала із вродженою легкістю.

У сьомій точці програми грав Роберт Дурзо, учень проф. Каранович. Кожна Бахова фуґа вимагає чіткого випровадження поодиноких голосів та уважного маркування головної теми — що Роберт перевів без закиду. Це була триголосова фуґа Ґ-дур. Також „Інтермеццо е-моль" Брамса та „Прелюд ґ-моль" Рахманінова вийшов бездоганно. Учень виказав притаманний італійцям темперамент та зрозуміння співучости твору.

Баркароля е-моль Лисенка у грі Марти Мачай, учениці проф. Байлової, виказала, повну технічних трюків, сенности. Вона грала теж „Похід вітру", дуже вимагаючу композицію МекДовела,, повну технічних трюків, одначе вповні опанованих ученицею.

Шкода, що Рома Грабарчук, учениця проф. Каранович, яка з повним успіхом відіграла „Рондо Капрічіозо" Мендельсона, обмежилася тільки до цього одного твору, бо вона безперечно талановита, інтеліґентна та здібна учениця.

У послідній точці програми ми запізналися із ще одним твором МекДовела, а саме з його „концертом д-моль"; що при акомпаньяменті своєї учительки, проф. Клим, відіграла Таня Бабенко. Це справді заавансована учениця, для якої опанування трудної композиції не справляло труду.

УМІ виконує свою культурну місію, пропаґуючи українські твори та приготовляючи наші композиції для виступів своїх учнів на різних американських контестах чи концертах.

Проф. Ігор Стрие

Проф. д-р О. Сидоренко...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

очолювала чікаґську філію Українського Музичного Інституту, а також належить до „Товариства Американських Музиків" і приймає участь в професійних з'їздах та конференціях, скрізь пропаґаючи чар української музики.

Батько д-р Олени Квірмбах — Григорій Сидоренко — випускник Петербурзької й Московської Консерваторій і професійний диригент, який керував світськими й церковними хорами ще в Україні (Полтава, Харків, Лубни, Ростів над Доном) і в Бразилії (Віля Альпіна біля Сан Павльо). Донька Панства Квірмбах — Ірина багато успадкувала від своєї мами і дідуся: вона закінчила музичну освіту в Нортвестерн університі в Еванстоні, Ілліной, і буде далі продовжувати в одній з ліпших шкіл Бостону в клясі скрипки.

З наукових засідань Винниченківської Комісії УВАН

(Доповідь д-ра Григорія Лужницького)

Дня 22-го травня ц. р., в залі Української Вільної Академії Наук у Ню Йорку, відбулося чергове наукове засідання Винниченківської комісії УВАН, присвячене драматургійній спадщині В. Винниченка.

Доповідь „Винниченко на сцені" виголосив відомий письменник, історик українського театру й української культури д-р Григорій Лужницький. Свою 45-хвилинну доповідь він поділив на три частини: вступ, Винниченко на українській сцені й Винниченко на західньо-европейських сценах.

У вступі прелеґент зазначив, що Винниченко належить до тих рідкісних постатей в літературі, які не лише своїми творами ввійшли в літературу чи драматургію, але й самі вже стали персонажами чи то літератури (у повісті Т. Осьмачки персонажі дуже цікаво обговорюють творчість Винниченка), чи драматургії та кіно („Арсенал", п'єса Вол. Суходольського, „Родина Коцюбинських", кіноповість Ол. Левади.) Далі доповідач зазначив свій погляд-підхід до Винниченка-драматурга. Цитуючи Св. Гординського (відмежування Винниченка — маляра від В-ка політика), І. Борщака (відмежування Винниченка - публіциста від В-ка-прозаїка), М. Мольнара (відмежування Винниченка-політика від В-ка драматурга), прелеґент зацитував тут же самого Винниченка, який виразно застерігався проти такого відмежовування.

У другій частині доповіді, опираючись на матеріяли і висловлювання різних дослідників (Д. Антонович, Ст. Чарнецький, поодинокі рецензії з „Український Драматичний Театр"), доповідач схарактеризував історичне й соціяльне підложжя ґенези перших т. зв. „революційних" драм Винниченка. Тут він коротко кинув поґляд на шляхи розвитку української драматургії та діяльність „Великої трійці" (слова Леся Курбаса) на початку XX сторіччя: Лесі Українки, Володимира Винниченка і О. Олеся. Доповідач подав кілька прецікавих і маловідомих фактів про причини „провалу" драм цієї „Великої трійці" в тодішньому українському побутовому театрі, як наприклад, „Камінного Господаря" Лесі Українки, „Танцю життя" О. Олеся та „Брехні" Винниченка. Він переконливо довів, що той психологічний та ідейний комплекс, що лежав в основі цієї модерної української драми, не був відчутий, не був схоплений навіть театром Садовського дарма, що там були такі світочі, як Заньковецька, Борисоглібська, Загорський та ін. Тільки театр, що поставив перед собою зовсім нові шляхи мистецькі зміг опанувати цю модерну українську драматургію. Прелеґент вказав, що ще в роки 1910-14, Лесь Курбас брав участь в успішних виставах у „Брехні", Чорній Пантері", які виставлялись тоді в Галичині. З'ясувавши ролю „Молодого театру" (1917 р.) під проводом Леся Курбаса у Києві, прелеґент перейшов до вистав Винниченкових п'єс у Львові, за режисурою Ол. Загарова у львівському незалежному театрі. Ця частина була особливо цікава, бо її переткано особистими спогадами доповідача. Він, тоді молодий театральний рецензент і перекладач для театру Загарова „Ідейного мужа" Оскара Вайлда, стояв близько до цього театру, а зокрема до такого видатного режисера, як Загаров. Лябораторія праці Загарова над Винниченковими п'єсами, яку частково розкрив прелеґент, вже сама собою заслуговує на окреме дослідження. Загаров називав Винниченка наскрізь українським талантом, дарма, що йому „пришивали" і „ґорькізм", і Куприна і ін. Винниченко, по словам Загарова є „расовим драматургом і навіть його ремерки надихані режисерським олівцем". Якщо йде про впливи, то, на думку Загарова, „треба б заглянути до французького «театр д'амур» наших днів".

І справді, ствердив прелеґент, що у п'єсі „Чужі люди" кидається у вічі аналогія з „Ле Діяболік" Борбей д'Арвія, — але це вимагає уже спеціяльних студій.

Переходячи до третьої, останньої, частини своєї доповіді, прелеґент всі Винниченкові п'єси (число їх 21, в тому одна недокінчена) поділив на три групи: перша — найслабші спроби, друга — п'єси з подіями побутовими й третя — п'єси з так зв. „вселюдським забарвленням". Ті п'єси, в яких Винниченко сцену вважає за аґітаційну трибуну, а сценічний твір — пропаґандивним засобом („Великий Молох"), найслабші. В міру того, як В. Винниченко позбувається пасії „народного трибуна", росте вартість його сценічних творів, які, врешті, „Брехня", „Гріх", „Чорна Пантера", „Закон") пробивають стіну якою був відгороджений український театр від західньо - европейського. У цих п'єсах, на думку прелеґента, Винниченко є „мистцем сценічної візії; він творить, на перший погляд, неправдоподібні конфлікти, непередбачені зудари, трагічні сплетення обставин, хвилясту лінію настроєвих контрастів — і все це подає кількома мазками, посолене легкою сатирою і жорстокою глибиною людських гонів".

Прелеґент обґрунтував свої твердження низкою чужинних рецензій, як з італійської преси: „Стемпа", „Куррієре Падано", „Ґазетта дель Попольо", „Моменто"; німецькі: „Ляйпціґер цайтунґ", „Дойче Альґемайне Цайтунґ", берлінська „Берзен Цайтунґ", „Фоссише Цайтунґ", „Дрезденер нахріхтен"; ческу — „Руде право", хорватські — „Хрватскі ліст" та багато інш. У висліді цілої аналізи доповідач ствердив, що які б не були погляди на літературну творчість Винниченка, якими би шляхами не підходили до його творчих досягнень, В. Винниченко перший з українських драматургів прорвав кордон, який до його виступу відгороджував український театр від західньо-европейського і в тому його найбільша заслуга.

Як на кількість зачепленого матеріялу доповідь була коротка, але добре продумана, фахово опрацьована, наснажена багатьма фактами і цікаво виголошена. Основна вартість доповіді — це новий підхід до драматичної спадщини Винниченка і використання нового, джерельного, ще майже не використаного дослідниками, архівного матеріялу. В обговоренні доповіді взяли участь: Оксана Радиш, Іван Замша, Григорій Костюк.

Г. К.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Матура в „Рідній Школі" в Ню Гейвені

Ледве прогомоніли звуки парадного маршу Балю Градуантів, що його вже п'ятий рік влаштовує 66-ий Відділ СУА в Ню Гейвені, як урочисто проголошено матуру в „Рідній Школі" церкви Арх. Михаїла. Після нарад Управи Школи і Батьківського комітету рішено перевести іспити зрілости: письмові в днях 7 і 8, а усні дня 12-го червня.

Приготуванням до іспитів зайнялася директорка школи Е. Матвієнко, зорганізувавши в окремих днях перевірку вивченого студентами матеріялу. Вона теж перебрала нагляд над письмовими іспитами, що їх самостійно випрацьовували абсольвенти на затверджені Іспитовою комісією теми. З літератури були три теми до вибору, як: Письментство княжої доби, Козацький епос-думи, Іван Франко — письменник і поет. З історії теми були: Україна між двома світовими війнами, В сторіччя „Емського Указу", Славні мужі-герої нашої доби. Після одержання позитивних оцінок на дуже добре й добре, абсольвенти приступили до усного іспиту. Іспитова комісія: о. М. Мицишин — голова, члени проф. Іван Телюк, дир. Е. Матвієнко, д-р М. Борисюк, д-р Е. Лодинський та представник Батьківського комітету, інж. М. Троян. Абсольвенти виказали задовільне знання матеріялу із літератури, граматики, історії, географії і культури, і по майже двох годинах іспитування, Комісія проголосила наступних студентів, зрілими до Вищих Студій Українознавства. Із дуже добрим вислідом іспити склали: Люба Козюпа, Сузанна Стубан, Христя Телюк, Оля Юреченко, з добрим Михайло Шимків. Належить тут підкреслити, що ці абсольвенти — це покоління народжене в Америці, і вивчення всього матеріялу зайняло їм повних десять літ, враховуючи по два дні навчання в трьох годинах тижнево. Отже, ввесь матеріял з українознавства вони переходили по трьох ступенях: нижчім, середнім від п'ятої до сьомої кляси, й вищім від восьмої до десятої. В слові і письмі всі виказали повне знання рідної мови, хоча на жаль мало з них нею говорили, коли ніде правди діти розговірна мова наших дітей в їхньому гурті не-українська.

У неділю 13-го червня по Службі Божій, зійшлися всі рідно-шкільні діти, учителі та їхні батьки, щоб отримати річні свідоцтва. Всі були раді, що „тяжкий" рік навчання за ними, і що вони отримають за свою працю відповідну нагороду.

Від Управи Школи промовляв д-р Е. Лодинський, дякуючи учням і батькам за їхнє старання й охоту учнів вивчати рідні предмети, рівночасно зі смутком стверджуючи, що численність меншає, і то застрашуючо, а порятунку від поодиноких організацій немає, вони ж бо радше воліють працювати для вищих цілей, забуваючи за основні принципи виховання майбутнього покоління. Д-р Е. Лодинський був відданим головою школи вже від п'яти років, а його два сини і доня вже кілька літ тому склали іспити. З черги, своє затривоження браком „нарибку", висловила директорка Школи Е. Матвієнко. Цього року вже не було першої кляси, — діти могли б прийти, якщоб батьки про це подбали, а не оправдувалися, що вони навчають дітей „приватно", або що дитина „перевантажена" американською школою, або чесно сказавши — „не хоче". Прикре це явище, але на жаль правдиве. Директорка Е. Матвієнко, як й бл. п. муж д-р К. Матвієнко, вірні і жертвенні педагоги, віддали для рідної школи все своє знання і енергію. Д-р М. Борисюк, проф. Колегії св. Василія в Стемфорді, який вже двадцять п'ять літ доїжджає, шоб навчати в цій школі, висловив погляд, що доконче треба перевести набір молоді і поголовно заставити до цього діла організації, бо хоча сьогодні ми жертвуємо великі суми на три українські університети, то Рідну Школу забуваємо, як не дуже то важливу клітину українського культурного росту. Ці сходини закінчив роздачею свідоцтв Шкільної Ради, проф. І. Телюк, закликаючи всіх приявних не капітулювати, а вперто продовжувати „святе діло"! Нагороду від УНСоюзу отримала О. Юречко, а від 66-го Відділу СУА, Люба Козюпа, та 106-го Від. СУА, Христя Телюк, всі по 25 дол. Накінці о. парох доповідав про завдання школи і обов'язки батьків. Молитвою закінчено двадцять шостий рік існування школи із сорок шостим матурантом.

М. Борисюк

Повідомлення Адміністрації

З уваги на те, що в днях від 26-го ЛИПНЯ до 7-го СЕРПНЯ, включно, „Свобода" НЕ БУДЕ ПОЯВЛЯТИСЯ — проситься всіх, хто мав би на цей час якісь оголошення, надіслати їх до публікації перед тією ДВОТИЖНЕВОЮ перервою.

У БАД ЕМСІ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

сесії, щоб привітати від УВАН і „Слова", як теж від Видавничого центру проф. Винара. Вони просили наголосити, що це ніби скромна робота, але вона напевно відгукнеться у Києві та дасть людям знати, що еміграція веде боротьбу за українство на рідних землях. Проф. Біланюк від Т-ва за Патріярхат наводить християнські істини, що людина — Божа ікона, а Слово зіслане було Св. Духом різними мовами. Хто вбиває мову — вбиває людину, бо ж Христос вислав апостолів проповідувати слово Боже різними мовами. Проф. Ст. Чорній, від УНРади радіє порозумінням і консолідацією, найвищий час, щоб Україна була незалежна і без ніяких „указів". Степан Мудрик, цим разом від ОУН, говорить в імені цих борців, які мають високі присуди, бо боролися за мову, за віру, за культуру. Зрозуміння для важливости цієї події підкреслять молодь і старші в суботу ще й чисельністю, бо прийдуть з Мюнхену автобусом на Службу Божу і концерт. Ще раз проф. Дм. Штогрин складає привіт від Т-ва ім. Міхновського. Д-р Марія Віль з Марбурзького університету, вітаючи, стверджує, що в усіх европейських високих школах славістика — це властиво русистика і дуже важко зацікавити професорів і студентів українською мовою, хоч вона сама дуже про те старається і вже має деякі успіхи. Проф. Гр. Васькович від Дому Української Науки і Т-ва Рідної Школи вважає, що гідний протест проти указів буде тоді, коли зуміємо втримати нашу молодь при українстві. Найкращий шлях для цього — українська гімназія, яка повинна постати на европейському терені.

У короткій дискусії бесідники наполягали на тому, щоб українські професори, студенти, бібліотекарі намагалися перебороти монополію русистики в европейських університетах, заохочуючи докторантів і магістрантів до вибору українських тем, які щоправда важче оборонити, як московські, проте користь для українства неспівмірна до труду. Як зразок українізаційного курсу слід поставити Канаду, де україністика в деяких університетах стоїть на першому місці, а уряд дає 350 тисяч долярів на українські студії річно. В Оттаві, завдяки проф. К. Біді, постала видавнича фундація коштом уряду. Проф. Рудницький, який починав з одним професором, без книжок і студентів, — відходить на пенсію, залишаючи 5-ох професорів, велику бібліотеку і 200 цьогорічних студентів, а виховав їх понад 2 тисячі.

Літературна частина цієї сесії — за пляном проф. Рудницького — проходила при чорній і гіркій каві, що мало свою символіку, та на прочитанні XX розділу книжки Людмили Коваленко „Тиха вода", про підписання Емського указу в тому місті. Переклади на чужі мови субсидіював Митрополит Мстислав. Сам проф. Рудницький почав читати український текст, а тоді запросив Зірку Вітошинську читати далі у французькому перекладі, й урешті п. Люїза Леп закінчила читання англійською мовою.

Тоді ініціятор конференції узяв російський текст московського указу, і, підклавши бляшану підставку, його символічно спалив. Це зробило незвичайне враження на присутніх, що спонтанно почали співати „Не пора, не пора". Винахідливий проф. Рудницький вміло застосував символи для цього зовсім несимволічного протесту, бо він залишиться у формі ганебної таблиці на колишній царській палаті, яку відкрили в суботу після спільного Молебня обидвох українських єпископів та української молоді з Мюнхену.

А пощо залишилася вільна п'ятниця, яку невтомний ініціятор використав на відвідини міського архіву та на авдієнцію в бюрґермайстра, забираючи з собою декількох представників, між ними і „пресу", тоді, коли інші учасники, — скориставши побутом у гарній місцевості — пішли, хто купатися в „цілющій" воді Емсу, хто прогулянкою корабликом по ріці Лян. Перші зробили краще, бо могли прохолодитися у воді, коли другі, зодягнені „на параду" купалися у власному поті, як їх у задушливій камері „спускали" через три „шлюзи" — туди і з поворотом . . .

А ми, за той час, у холодних підземеллях міської управи, де царює директорка архівів „Фрав Доктор" Ґертруда Бах, — шукали серед „пацієнтів" купелища під роком 1876 — знайомі нам прізвища. І коли сам цар заховався під прізвищем „Бородінского", то його почет — усі ці Адлерберґи, Рилєєви, Ґорчакови й ін. як теж „малороси" Іллієнко, Калиновський, Романченко, Старицький й ін. та звісна Катерина Довгорука — були під власними прізвищами. Ми просили теж про список пацієнтів з 1847 р., коли, як свідчить таблиця на одному з будинків Емсу, — там „мешкав Микола Гоголь у червні й липні 1847 р." На жаль, книги пацієнтів з мин. сторіччя нічого більше не говорять про прибулих чужинців . . . „Фрав Доктор" вельми зчудувалася, коли ми їй сказали, що Гоголь — українець, але далася переконати і навіть подарувала на пам'ятку проф. Рудницькому й його „почетові" свою книжку про Емс „Кляйне хронік".

Пополудні бюрґермайстер Клявс Вісґот згромадив у своїй вітальні уповноваженого від м. Емсу Г. Ебінґера і незаступну „Фрав Доктор" для прийняття проф. Бойка і Рудницького та „пресу". Подякувавши за вручення йому українського протесту й ознайомившися з історією Емського указу, молодий бюрґермайстер почастував нас холодними напитками та устійнив з професорами програму суботнішніх імпрез. Накінець усі вписалися в їхню книгу „визначних гостей", й обіцяли прислати вирізки з української преси про емські відзначення.

У поворотній дорозі затіненим парком, проф. Бойко поділився з нами змістом телеграми, яка наспіла на його адресу від ректора Максиміліянового університету з Мюнхену, Лобковіца: „Разом з вами переживаю страждання українського народу і надіюся, що українці самі вирішать свою майбутню долю". Інші телеграми прийшли від керівника Слов'янського Інституту Гальтгузена, і голови Українсько-німецького т-ва — Клявса. Їх прочитано в суботу.

Натомість проф. Рудницький, заявивши, що ми вже „упоралися" з Емським указом, — не повинні на тому „спочити на лаврах", бо ж маємо ще відкликати два інші ганебні і насильницькі „акти", проти нашої волі введені в нашу історію, а саме: „анатему" на гетьмана Мазепу, чим повинна б зайнятися УАПЦерква, та „Переяславський договір" — що мали б зробити наші історики.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ДЕСЯТКА ЩАСЛИВИХ СОЮЗОВЦІВ, ЯКІ ОДЕРЖАЛИ СПЕЦІЯЛЬНІ ГРОШОВІ НАГОРОДИ

Щоб організування нових членів було більш атрактивним, а при тому давало матеріяльні користі союзовим секретарям-організаторам, Екзекутивний Комітет УНС практикує різні організаційні акції. У роках 1973-74 впроваджено „точкову акцію", яка полягала в тому, що секретарі за кожну придбану 1.000 долярів життьового забезпечення мали відповідне число точок. Метою цієї акції було заохотити союзовців, щоб вони продавали забезпечення на більші суми, а відтак ті, які здобули найвище число точок, одержували грошові нагороди; якщо поділити союзові Відділи на різні групи за числом членів у Відділах, то таких „щасливих" було аж 64 особи.

На 1975 рік Екзекутивний Комітет впровадив іншу акцію, а саме: призначив 10 спеціяльних грошових нагород на суму 2.500 долярів тим союзовцям-секретарям, які на протязі календарного року, кожного місяця, приєднують бодай по одному членові з життьовим забезпеченням, або річно 25 членів. Метою цієї акції було — заохотити якнайбільше число Відділових секретарів і інших союзовців до систематичної організаційної праці. Нагороди призначено за таким ключем: одна — 1.000 дол., одна — 500 дол., одна — 300 дол. і сім по 100 дол. — разом 2.500 долярів.

Змагання за нагороди почалися в січні 1975 року, і на 1-го лютого згаданого року було аж 135 осіб, які започаткували змагання за так цінні нагороди. На жаль, у багатьох кандидатів щодо здобуття нагород, був „солом'яний запал", бо на 31-го грудня 1975 року з тих 135 союзовців залишилося лише 40 осіб, які не здали позицій, а видержали змагання і тим самим збагатили УНС сотнями нових членів.

Льосування нагород відбулося 27-го травня ц. р. під час спільної вечері-прийняття з нагоди річних нарад Головного Уряду УНС та в приявності всіх головних урядовців і запрошених гостей, яке перевів відповідальний за ту ділянку головний організатор Степан Гавриш в асисті запрошених до цієї церемонії Марії Флис, дружини заступника головного предсідника д-ра Івана Флиса, та Лесі Куропась, колишньої „Мiсс Союзівки", а тепер дружини головного радного і спеціяльного асистента Президента ЗСА для етнічних груп д-ра Мирона Куропася. Льоси щасливих „десять союзовців" витягнула молоденька пластунка Христя Снилик, 12-літня доня редактора Українського Тижневика" Зенона Снилика. Насамперед вильосовано сім нагород по 100 долярів, які припали таким союзовим секретарям: інж. Лев Блонарович — 34-ий Від., Іван Петрунцьо — 78-ий Від., Михайло Кігічак — 240-ий Від., Стефан Островський—270-ий Від., Йосиф Ярема—372-ий Від., Іван Книгницький—430-ий Від., і Олександра Дольницька — 434-ий Від. Відтак вильосовано нагороду в сумі 300 долярів, яка припала секретареві 47-го Від. та голові Округи Лігай Веллі і головній радній Анні Гарас. З черги вильосовано нагороду в сумі 500 долярів і її одержав секретар 14-го Від. Михайло Отрок. Вкінці прийшла черга на найвищу суму нагороди, а саме — 1.000 долярів. Всі присутні гляділи в сторону малої Христі, як вона, зажмуривши очі і перемішавши ще раз всі карточки з числами Відділів і прізвищами осіб, закваліфікованими до льотерії, витягнула щасливе число, а саме Відділ 242-ий, секретарем якого є Йосиф Чабан. Цей секретар, Йосиф Чабан, мешканець Фраквіллу, Па., себто колиски народження „Батька Союзу", заслужено одержав дорогою льотерії найвищу нагороду. Не зважаючи на несприятливі обставини в ґірських околицях, а до того безробіття та зріст цін, Йосиф Чабан зумів придбати для УНСоюзу в часі веденої акції аж 56 нових членів. Ґратулюємо йому за успіхи і одержання так цінної нагороди.

Головний Екзекутивний Комітет призначив також і на цей 1976 рік такі самі нагороди за такі самі організаційні успіхи, збільшуючи загальну суму нагород з минулорічних 2.500 долярів до 3.400 долярів. Разом 15 нагород, з яких є: одна 1.000 долярів, друга 500, третя 400, четверта 300, п'ята 200 долярів та десять по 100 долярів. Кожну з цих нагород може здобути той організатор чи союзовець, що кожного місяця здобуватиме щонайменше по одному членові, або протягом цього року придбає бодай 25 членів з життьовим забезпеченням.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 17-го ЛИПНЯ 1976 р.

НЮАРК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Чорн. Січ 14 Відд., о год. 6-ій веч. в приміщенні Чор. Січі. Проситься чл. прибути і вирівняти вкладки та забрати дивідендові чеки. В. Роговський, предс., З. Терлецький. кас., М. П. Отрок, секр.

НЕДІЛЯ, 18-го ЛИПНЯ 1976 р.

ПАТЕРСОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка 64 Відд., о год. 2-ій по пол. у Вінярського. Проситься чл. прибути і забрати девідендові чеки. І. Бурний, секр.